

עלון שבועי מבית "בני אמונים" וכל מאמינים

פניני אמן ותפילה בפרשה

מאוצרות אמונים

באהבה יתרה זו בברכת: "אשר קדשנו... וצונו לברך את עמו ישראל - באהבה".

כך נוהגים אף ישראל שמודים על חיבתם היתרה הנכרת בפסוק: 'שמע ישראל', לפני שקוראים פסוק זה; הן בשחרית - בברכת: "הבוחר בעמו ישראל באהבה", והן בערבית - בברכת: "אוהב עמו ישראל".

שרית תקנת השבים א"ח סי' א'

לאיזו תפילה נושא ה' פנים?

"יִשְׂאֵהוּ ה' פָּנָיו אֵלָיךְ וְיִשְׁמַע לְךָ שְׁלוֹם" (ו כו)

"יִשְׂאֵהוּ ה' פָּנָיו אֵלָיךְ, וכתוב אחד אומר (דברים יז) 'אֲשֶׁר לֹא יִשְׂאֵהוּ פָּנָיו'; היה רבי יוסי בן דוסתאי אומר, כיצד יתקיימו שתי מקראות הללו? אלא 'ישא ה' פניו' - בדבר [עבירה] שבינך לבינו, 'אשר לא ישא פנים' - בדבר שבינך לבין חבירך [שאינה מתכפרת עד שתרחו]". (במדב"ר יא ז).

ה'בעל שם טוב' ביאר כי כוונת המדרש לפרש את צורת התפילה הנכונה:

אם כאשר מתפלל האדם על מצוקותיו וזכר הוא גם את הדבר 'שבינך לבינו', כלומר את צער השכינה שמתחתפת בצערו, ככתוב (ישעיהו סג ט): "בְּכָל יְרֵאתָם לֹא צָר", אזי מובטח לו שישא ה' את פניו אליו ויקבל את תפילתו. אך אם הוא מכוון בתפילתו רק על הדברים שבינו לבין חברו, כלומר על ענייני הגוף וצרכיו, מבלי לכוון על צער השכינה, אזי 'לא ישא פנים' אליו לקבל את תפילתו.

דברי ישכר' לר"ב מסטראנוץ' עמ' עמי קכד

בקשת 'הסכמה' על ברכת הכהנים

"יִשְׂאֵהוּ ה' פָּנָיו אֵלָיךְ וְיִשְׁמַע לְךָ שְׁלוֹם" (ו כו)

בגמרא (סוטה לט א) מבואר שלאחר שמחזירים הכהנים את פניהם מן העם בסיום ברכת הכהנים, מבקשים הם: 'ריבוננו של עולם, עשינו מה שגזרת עלינו, עשה עמנו מה שהבטחתנו (דברים כו טו): 'הִשְׁקִיפָה מִמַּעַן קִדְשְׁךָ מִן הַשָּׁמַיִם וּבְרַךְ אֶת עַמְּךָ אֶת יִשְׂרָאֵל...'. ויש להבין, הלוא בגמרא (ר"ה כה ב) מבואר שהמוסיף ברכה רביעית בברכת כוהנים עובר בבל תוסיף; כיצד תיקנו להם להוסיף ברכה אחר ברכתם?

פירש רבי יעקב עמדין: אין הכהנים מוסיפים בכך ברכה, כי אם בקשה שיסכים ה' עם ברכתם, והראייה לכך - שהרי אינם אומרים אותה אלא לאחר שהחזירו את פניהם מן העם.

בכך אף פירש רבי אליהו צבי קרויזר את נוסח תפילה זו: 'עשינו מה שגזרת עלינו' - בזכות שקיימנו את גזרת 'בל תוסיף' ונזוהרנו שלא להוסיף על הברכות המפורשות בתורה, מבקשים אנו: "השקיפה ממעון קדשך... ובך את עמך את ישראל".

סידור 'בית יעקב', נשיאת כפיים; סידור 'אור החמה' עמ' רמה

תלמידו, רבי שלמה קליין אב"ד זענטא הוסיף וכתב כי בכך מתבאר נוסח ברכת הכהנים: 'וצונו לברך את עמו ישראל באהבה'; שלכאורה, היכן הצטוו הכהנים לברך 'באהבה' ולפי האמור שציוותה התורה שיראו הכהנים לנגד עיניהם אך ורק את טובת ישראל, הרי אין לך אהבת ישראל גדולה מזו.

כתב סופר: 'ליקוטי שלמה' דף קג

רזי אמונים

מרמזי אמן בפרשה

צ' אמנים בבית הכנסת

"כָּל הַבָּא לְצַבֵּא צָבֵא לְעַבְד עֲבָדָה בְּאֵהָל מוֹעֵד" (ד)

(כ)

מפסוק זה נוכל לדרוש רמז לשיטת הפוסקים (שרית הרמיע מפאנו קט) כי במכסת תשעים האמנים שקבעו חכמים (תיקון חדש קלב א), ניתן לכלול רק אמנים שנגעו על ברכות, ולא על קדישים: 'צבא' - ראשי תיבות 'צ' אמן ברכות'. וכיוון שניתן להגיע לצ' אמנים על ברכות רק באמצעות שהייה בבית הכנסת ועניית אמן על ברכות השחר וחזרת הש"ץ, לכך כתבה התורה: "כל הבא לצבא צבא לעבוד עבודה באהל מועד" - בבית הכנסת.

מרום הרים בהקדמה

חביבים הכהנים יותר מישראל

"יְבָרְכֶךָ ה' וְיִשְׁמְרֶךָ" (ו כז)

רבים תמהו על נוסח ברכת הכהנים לפני נשיאת כפיים: "וצונו לברך את עמו ישראל באהבה" - היכן הצטוו הכהנים לברך 'באהבה'?

ביאור נפלא לדברים הביא רבי עזרא אלטשולר רבה של ויינוטה בשם רבי לייב כהן מקיידיאן:

אין הכוונה שהכהנים נצטוו לברך את ישראל באהבה, אלא המילה "באהבה" מתייחסת לתחילת הברכה, שהקדוש ברוך הוא קידש את הכהנים בקדושתו של אהרן באהבה: אמרו חכמים (חולין צא א) ש'ישראל חביבים לפני ה' יותר ממלאכי השרת, שמלאכי השרת אינם מזכירים את ה' אלא אחר שלוש תיבות ככתוב (ישעיהו א): "קְדוֹשׁ קְדוֹשׁ קְדוֹשׁ ה' צְבֹאוֹת", וישראל מזכירים אותו אחר שתי תיבות בלבד, שנאמר (דברים ו ב): "שמע ישראל ה'...". והנה מלשון הפסוק: "יברכך ה'" ניתן להוכיח שהכהנים חביבים אף יותר מישראל, שהרי הם מזכירים את ה' אחר תיבה אחת בלבד ["יברכך"], ולפיכך טרם הזכרת פסוק זה, משבחים ומודים הם על כך שהתקדשו

תשובה שלימה לפני 'יודע תעלומות'

"וְהִתְדוּ אֶת חֲטָאתָם אֲשֶׁר עָשׂוּ" (ה ז)

יודעים דברי הרמב"ם (תשובה ב ב) שוידויו של החוטא צריך לנבוע מעומק ליבו, מתוך חרטה כה אמיתית, עד ש: "יעיד עליו יודע תעלומות שלא ישוב לזה החטא לעולם".

ביסוד זה ביאר המגיד מקוז'ניץ את בקשתנו בתפילה שמונה עשרה: "והחזירנו בתשובה שלמה לפניך", שנשוב בשלמות כה מוחלטת, עד שיהא גלוי לפני ה' שלא נשוב לחטא זה לעולם.

הרבי בעל 'באר משה' מאזירוב הוסיף וביאר בכך את נוסח וידויו יום הכיפורים: "אתה יודע רזי עולם ותעלומות סתרי כל ח'... ובכן יהי רצונך... שתכפר לנו על כל חטאתינו...". שלכאורה, העובדה שהקדוש ברוך הוא 'יודע תעלומות' אמורה להחמיר עימנו, וודאי שאינה סיבה לכפר עלינו? ולפי האמור מיושב, שמתוך שהוא 'יודע תעלומות', יכול הוא להעיד עלינו שחרטתנו אמיתית.

עבודת ישראל פרשת פרה, אש דת' ח"ט עמ' תרי"ג

ידידו' לשם הכנעת הלב

"וְהִתְדוּ אֶת חֲטָאתָם אֲשֶׁר עָשׂוּ" (ה ז)

תמה רבי אהרן קוטלר:

מדברי הרמב"ם (תשובה א לו) משמע שמצוות הוידויו היא השלמת תהליך התשובה, שתחילתו בעזיבת החטא, חרטה וקבלה לעתיד. ולפי זה יש להבין מדוע בסדר ה'תחנון' אנו מקדימים את וידויו 'אשמנו בגדנו' לדברי התחנונים, החרטה והתשובה שאחריו?

ותירץ: הוידויו הפותח את סדר התחנון ומסודר לפי סדר האל"ף ב"ת, לא נועד כדי לקיים את מצוות הוידויו, אלא כדי להזכיר לנו להתבונן עד כמה אנו מושרשים בעומק החטא, מואל"ף ועד תי"ו, כדי שבכך ייכנע ליבנו להתעורר ולשוב בתשובה שלימה מרוע דרכנו.

משנת רבי אהרן בחקותי

ברכה מתוך אהבה

"פַּה תְּבָרְכוּ אֶת גְּבִי יִשְׂרָאֵל אֲמֹר לָהֶם" (ו כג)

לכאורה די היה שתכתוב התורה: "פה תברכו את גבי ישרא'ל", ומפני מה הוסיפה: "אמור להם"?

פירש הכתב סופר:

כיוון שהכהנים נהנים מברכתם של ישראל, באמצעות מתנות הכהונה שמקבלים מהם, לפיכך הזהירה אותם התורה: "אמור להם" - שלא יכוונו בברכתם לטובת עצמם, אלא לטובת ישראל. וכפי שהדגיש רש"י בפירושו: "אמור להם... ככוונה ובלב שלם".

כך נהג מרן ה'בעל שם טוב' >

"יאמור כל בר ישראל ברכות השחר... דזוקא בבית המדרש, כדי לזכות את ישראל בעניית אמן. ועוד שהוא התחלת קבלת עול מלכות שמים, וכן נהג מרן ה'בעל שם טוב זלה"ה".

[אור עינים' לא"ז מקומורנא] ח"ב כלל כא

ברכת המזון - בקשת 'רצה' (ג')

מנוחת אהבה ונדבה

מושלמים כמותו.

יש להבין את פשר התיבות: "לשבת בו ולונו בו באהבה כמצות רצונך"; וכי היכן הצטוונו לשבות 'באהבה'? ניתן לפרש זאת על פי דברי הגמרא במסכת שבת (י א): "הנותן מתנה לחבירו - צריך להודיעו... תניא נמי הכי: אמר לו הקדוש ברוך הוא למשה: מתנה טובה יש לי בבית גנזי ושבת שמה, ואני מבקש ליתנה לישראל - לך והודיעם". ופירש רש"י (סו) שנותן המתנה צריך להודיע שמידו באה המתנה כדי שתתרבה האהבה בינו לבין המקבל. נמצא אם כן שהודיע לנו הקדוש ברוך הוא על מתנת השבת כדי שבאמצעות מתנה זו תתרבה האהבה בינינו לבינו ולכן מצהירים אנו: "לשבת בו ולונו בו באהבה" (משנת כפי ח"ד עמ' צב).

קדושת השבת גוברת על המזל

בשונה מכל ימות השבוע שבהם יש למזלות שליטה כלשהי, ביום השבת אין להם שליטה כלל. והראיה לדבר היא, כי בשבת משמש כוכב שבתאי שמסמל יגון, טלילול וחוסר רוגע, ואף על פי כן זהו היום הרגוע והשמח ביותר בכל ימות השבוע. ולכן אנו אומרים כי כיוון שיום זה: "גדול וקדוש הוא לפניך", שגדולתו וקדושתו הינן 'לפניך', גבוהות מעל המזלות כולם, משום כך יכולים אנו לבקש במיוחד: "שלא תהא צרה ויגון ואנחה ביום מנוחתנו" (מטה אהרן [לר"א מנורמזיא] הגנ"פ).

השבת - שורש ששת ימי המעשה

יש להבין מפני מה אנו מבקשים: "שלא תהא צרה ויגון ואנחה" דווקא (ביום מנוחתנו), ובפרט, שהלוא אין בשאר ימות השבוע אנו מבקשים כן בתפילת שמונה עשרה: "והסר ממנו יגון ואנחה"?

והנה, ידועים דברי האור החיים הקדוש על הפסוק (שמות כ יא): "כִּי שֵׁשֶׁת יָמִים עָשָׂה ה', שבתחילת הבריאה נבראו ששת ימי המעשה באופן שלא יהיה בכוחם להתחדש בשנית. וכאשר ברא ה' לאחריהם את יום השבת, חידש בו כוח מיוחד שעל ידי קדושתו יוכלו ששת הימים להתחדש ולצאת בשנית מן הכוח אל הפועל. וכך נקבע אף לדורות שבכל שבת מתחדשת בריאת ימי השבוע מחדש.

מדברים אלו נמצא שהשבת היא שורש לכל ששת ימי המעשה, והנה, כפי שבעץ וכן בכל הבריות שיש להן תולדות, אם יש חיסרון, ולו חיסרון קל, בשורשם, ניכר החיסרון בכל הענפים המשתלשלים מהם; כך גם ביחס לימות השבוע ששורשם ביום השבת - רק אם נקפיד לשומרו באופן מושלם וללא חיסרון, אזי אף ששת ימי המעשה התלויים בו יהיו

והשיב בחלומו, כי אם נתפלל על עצמנו ישתמע מהבקשה שאנו לא נהא בצרה ויגון ביום מנוחתנו, אך בשאר ימים חלילה נהא. לכן אנו מבקשים: "שלא תהא צרה ויגון ואנחה ביום מנוחתנו", שמשמעות הבקשה היא שלא תהא צרה ויגון לעולם לכל מי שנח ביום זה, אלא לאלו שאין זה יום מנוחתם... ומסיים: "ואיקץ משנתי והנה חלום נבואה, ולא אחת מששים".

כעין זה אף פירש השר שלום מבעלזא: האות ב"ת של "ביום מנוחתנו", משמשת כ'בעבור', כלומר: איננו מבקשים על יום מנוחתנו אלא "שלא תהא צרה ויגון ואנחה", בזכות שביתתנו "ביום מנוחתנו". וכפי שביקש אברהם (בראשית יח כח): "הֲתִשְׁחִית בְּקִמְּךָ אֶת כָּל הָעִיר", ופירש האבן עזרא: "בעבור החמשה".

תפילתו של רבי חיים פלאגי

יש בנותן טעם להביא כאן את שהביא רבי חיים פלאגי בספרו 'תורת החיים' (אות ג) בשם ספר חסידים, שחסיד אחד היה מתפלל בכל ערב שבת שלא תארע שריפה בשבת כדי שלא יבואו לידי חילול שבת. וכתב רבי חיים פלאגי: "ואני בעיני, מיום דעתי נהגתי ללמוד תהלים בכינופאי עם החבורה בכל ערב שבת סמוך למנחה, כדי לעתור אל ה' כמו שהיה עושה אותו חסיד, ובתוך ימי רצון שאחר התהלים אנכי תקנתי לומר בנוסח זה:

ותצילנו ותשמרנו לנו ולכל בני ישראל אחינו בכל מקומות מושבותיהם משריפה ודליקה ושום דבר רע. ולא יבואו עמך בית ישראל לחלל שבת קדשך, ונוכה לשמור כל שבתות קדשך כל ימי חיינו במחשבה ודבור ומעשה, ביראה ואהבה ושמחה רבה."

ברכה ששיתנה חיים

חיים, נשוא הסיפור שלפנינו, הינו בחור צעיר ממשפחה טובה וחשובה. בתלמוד התורה ובישיבה הקטנה לא התבלט חיים באופן מיוחד בכישרונותיו, אולם התמיד בלימודו, מה שהביא לכך שלאחר מאמצים זכה להתקבל לאחת מהישיבות הטובות בעולם הישיבות, ישיבה שבה הגו והתעלו בתורה מאות בחורים מובחרים ביותר.

הוריו של חיים היו בטוחים כי בישיבה מובחרת שכזו בוודאי יתעלה בנם עשרת מונים, אולם לדאבון לב, דווקא שם, במקום הטוב ביותר, לבית המדרש הצליחו ועשו חיל, חיים הידרדר וחשקו ללימוד ירד פלאים.

קשה לתאר עלי כתב את כאבו העז ושיברון ליבו של חיים לנוכח העובדה כי לא עלה בידו לחיות את הסוגיא הנלמדת יחד עם שאר חבריו לישיבה. לא היה לכך הסבר מניח את הדעת, אולם עובדה היא כי חיים פשוט לא הצליח ללמוד. בכל פעם שפתח את הגמרא, הוא חש את אותיותיה מביטות בו בעיניים מאשימות, כאומרות: אינך יודע, לא תצליח!

כוח ההתמדה שליווה אותו בימיו בישיבה הקטנה, הלך ופחת; בשיעורים, כמו בסדרים, הוא העביר את רוב הזמן בבהייה בחלל, ואף כאשר בית המדרש סביבו רעש וגעש בריתחא דאורייתא, עמד הוא כצופה מן הצד.

אף ציוני המבחנים שהביעו ללא מילים את כישלונם לא תרמו להילאת ביטחונם העצמי, וכוח הרצון שעדיין פעפע בו כמעט ודעך לחלוטין.

משך כל זמן החורף נמשכה הידרדרותו של חיים ופגעה מאוד במעמדו, הן בקרב חבריו לישיבה והן בקרב בני משפחתו. בכל מקום שאליו צעד הוא חש ככישלון מהלך, תוך שהוא מתעלם לחלוטין מהמאמצים שהשקיע ומההצלחות המועטות שאף נחל, כאשר העובדה הגרועה מכול הייתה בכך שהוא לא העז לפנות לאיש כדי לקבל עזרה.

בפתח זמן הקיץ שב חיים לישיבה כשמצבו קשה מנשוא. חברותו לא היו לו, חבריו הפנו לו עורף, והייאוש החל מוכרסם בו בכל פה. שבועות ספורים חלפו מתחילת זמן הקיץ, ורק אז העז חיים לפנות לרב הקהילה שאליה השתייכו הוריו ובקשת עזרה. הוא ניצב לפניו בפיק ברכיים, ובקול רועד תיאר בקצרה את מצבו העגום. "איבדתי לחלוטין את החשק ללימוד התורה, אני חש אבוד ומבולבל...". בקעה העקמה מכל מילה שיצאה מפיו.

הרב שהיה המום מחומרת הדברים, הבין בחכמתו כי דברי חיוק ועידוד לא יועילו לנפש המיוסרת שלפניו. הבחור היה זקוק להרבה מעבר לכך, והוא שקע במחשבות ארוכות, עד שלפתע אורו עיניו.

"יקירי, הגעת בדיוק בזמן הנכון!" פנה הרב אל הבחור ואמר: "הנה, חג השבועות קרב ואל בוודאי יודע אתה כי בחג זה אין מצווה ייחודית כביתר החגים. עובדה זו באה ללמדנו, כי בשונה מיתר החגים שנדרשת הכנה מיוחדת כדי ליהנות מאורם, חג השבועות - מתן תורה, הינו חג השייך לכל יהודי באשר הוא, ויש ביד כל יהודי לזכות בו לקבלת התורה מחדש, ללא קשר למצבו הנתון."

סקרנותו של הבחור התעוררה. הוא ביקש להבין יותר והרב המשיך: "בספרי הקדושים הובא כי חג השבועות הינו 'יום הדין' לתורה. ביום זה מוכרעות בבית דין של מעלה השאלות שכה נוגעות למצבך ובידן לקבוע את חיי הנצח שלך; האם יהיו לך

חברותות טובות בשנה הקרובה? האם דברי הגמרא ומפרשיה יהיו ערבים לחיכך? זה מכבר שמעתי כי הרה"ק רבי נפתלי מרופשיץ זצ"ל היה מייעץ לחסידיו להאריך במיוחד בברכת 'אהבה רבה' של בוקר חג השבועות, להתפלל בה בכוונה ובתחנונים לפני ה' שיאיר את עיניהם להבין את דברי התורה הקדושה. אף הוא עצמו נהג כן, והעידו כי אמירת ברכת 'אהבה רבה' בחג השבועות הייתה אורכת לו כשעתיים, ומכוחה זכה למעלותיו הנשגבות בתורה וביראה.

נסה אפוא לקחת עצה זו בעבורך, קבל על עצמך להאריך ולומר את ברכת 'אהבה רבה' בחג השבועות הקרוב בהתרגשות ובכוונה יתרה, התפלל על מצבך, ואין כל ספק כי בוודאי יאזין ה' לבקשתך וישלח לך את עזרתו. זכור: זו ההזדמנות שלך, אל תוותר עליה!"

חיים נפרד מהרב בתחושת התחדשות ועידוד. ליבו היה מלא בצפייה לאותה תפילה שאולי תשנה את גורלו.

כמה ימים לאחר מכן, עם שחר חג השבועות, החיש חיים את פעמיו לבית כנסת גדול ובלתי מוכר, התיישב בירכתי בית הכנסת והחל לומר את 'פסוקי דזמרה' בהתרגשות רבה.

לקראת ברכת 'אהבה רבה' קם חיים ממקומו ופנה לאוצר הספרים הסמוך לבית הכנסת. בפניה שקטה זו הוא הרשה לעצמו לפרוק את המטען הכבד שנשא על לבבו במשך זמן כה רב.

"אבינו אב הרחמן, המרחם רחם עלינו", התייפח בככי, תוך שהוא מעלה בזיכרונו את החודשים הקשים שעברו עליו עד היום הזה; "ותן לבלבנו בינה להבין ולהשכיל, לשמע ללמד וללמד... והאר עינינו בתורתך... ויחד לבלבנו לאהבה וליראה את שמך".

כך, במשך דקות ארוכות היה חיים שקוע בכייו ובתחנוניו, ועם סיום הברכה הוא חש כי רוח חדשה החלה מפעמת בקרבו.

כמחצית השנה לאחר מכן פגש רב הקהילה כאקראי את ידידו הקרוב אשר שימש כמשגיח של הישיבה שבה למד חיים. תוך כדי שיחתם הוא נזכר באותה שיחה שערך עם חיים בערב חג השבועות. מאז ועד עתה טרם התעניין במצבו, ועתה הוא ניצל את ההזדמנות לעשות זאת.

תשובתו של המשגיח הדהימה אותו. העובדות היו מעל ומעבר לכל דמיון.

"חיים הינו בחור משכמו ומעלה, גאות הישיבה. אמנם בתחילת שנתו הראשונה בישיבה הוא לא הצליח להשתלב בלימודים, אולם ביום בהיר, כמדומי שהיה זה בסמוך לחג השבועות, עבר הוא מהפך דרמטי קיצוני שאיני זוכר כמותו בכל שנותיי כמשגיח.

אין לי כל הסבר מניח את הדעת לכך, אולם עובדה היא כי בתוך זמן קצר שינה חיים את מעמדו ללא היכר, וכיום הוא ללא ספק נמנה על מצויני הישיבה."

הרב נפרד מידידו בתחושת סיפוק, כאשר רק הוא ידע את הסוד לאשורו. הבחור השכיל לנצל את ההזדמנות שניתנה לו. הוא השקיע כראוי בברכת התורה ביום הדין על התורה, והתוצאות לא איחרו לבוא.

ברכה אחת שנאמרה כראוי שניתנה את תמונת חיי מן הקצה לקצה.

אור הפרשה: במדבר תשי"ח